

Anarcho-Biblioteka
Dobry pieróg to wywrotowy pieróg

Demokracja bezpośrednia

Anonim

Anonim
Demokracja bezpośrednia

https://szkolnictwo.pl/szukaj,Demokracja_bezpo%25%9Brednia
Publikacja jest udostępniona w encyklopedii serwisu Szkolnictwo.pl. Treść objęta jest licencją GNU Wolnej Dokumentacji w wersji 1.1 lub dowolnej późniejszej opublikowanej przez Free Software Foundation i została ona opracowana na podstawie Wikipedii, tutaj możesz znaleźć artykuł źródłowy oraz autorów.

pl.anarchistlibraries.net

Spis treści

Historia	3
Współczesne występowanie	3
Porównanie demokracji pośredniej i bezpośredniej	4
Efekty stosowania demokracji bezpośredniej	5
Narzędzia demokracji bezpośredniej	6
Referendum	6
Plebiscyt	7
Inicjatywa ludowa	7
Głosowanie przez internet	7
Literatura	8
Linki zewnętrzne	8

Demokracja bezpośrednia - (z greckiego *Demos* = lud oraz *creatos* = panować czyli bezpośrednio panowanie ludu) system polityczny, w którym decyzje podejmuje się przez głosowanie ludowe (plebiscyt, referendum), w którym wziąć udział mogą wszyscy obywatele uprawnieni do głosowania. W demokracji bezpośredniej, w porównaniu do obecnej w większości państw zachodnich demokracji pośredniej, obywatele mają większy i bezpośredni wpływ na podejmowane decyzje.

Historia

Początki demokracji bezpośredniej sięgają starożytnych Aten.

Współczesne występowanie

Elementy demokracji bezpośredniej występują w większości współczesnych systemów demokracji pośredniej, w Polsce są to głównie referenda lokalne w sprawie odwołania organów samorządu terytorialnego oraz referenda ogólnopolskie w najważniejszych sprawach ustrojowych (przyjęcie Konstytucji, przystąpienie do Unii Europejskiej). Nie ma jednak tradycji podejmowania decyzji przez referenda i większość ważnych decyzji podejmuje parlament.

System najbliższy demokracji bezpośredniej występuje obecnie w Szwajcarii - praktycznie każda ustawa federalna i lokalna może zostać poddana pod referendum; według szacunków prowadzi się tam więcej referendów niż we wszystkich pozostałych państwach świata łącznie. Generalną tendencją jest, że na poziomie samorządowym występuje system bliższy demokracji pośredniej niż na poziomie wyższym.

Poza Szwajcarią, demokrację bezpośrednią w podobnej formie stosuje się również w Liechtensteinie¹.

Szwajcaria i Liechtenstein nie są jednak jedynymi krajami, w których przeprowadza się referenda na poziomie ogólnokrajowym. Dla przykładu w okresie 1793-1978 na całym świecie przeprowadzono w sumie ok. 500 referendów (na poziomie ogólnokrajowym). Z czego 300 (60%) odbyło się w Szwajcarii. Na drugim miejscu znajduje się Australia, gdzie przeprowadzono 40 (8%) referendów².

---

¹ Liechtenstein-Institut: Direkte Demokratie (niem.). [dostęp 23.07.2009].

² Bruno S. Frey: *Glück. Die Sicht der Ökonomie*. Zürich/Chur: Rüegger Verlag, 2010, s. 82.

Porównanie demokracji pośredniej i bezpośredniej

Demokracja bezpośrednia pozwala uniknąć niektórych problemów demokracji pośredniej:

- Wynik referendum oddaje opinię ludzi w danej chwili, nie w chwili ostatnich wyborów. W krajach gdzie przez ten czas następują zwykle duże zmiany poparcia dla ugrupowań politycznych (tak jak np. w Polsce) demokracja pośrednia musi prowadzić do podejmowania decyzji wbrew woli wyborców. W demokracji pośredniej częściowo przeciwdziałać mogłyby temu częstsze wybory (np. co rok).
- Głosowania na jedną z dwóch możliwych propozycji, jakimi są typowe referenda, są całkowicie odporne na głosowanie taktyczne. Nie jest możliwe stworzenie takiego systemu dla większej liczby opcji, a typowe systemy wyborcze nie umożliwiają wyborcom podania list priorytetów kandydatów itp.
- Referendum umożliwia wypowiedzenie się w dowolnej sprawie. Jeśli ktoś zgadza się z jedną opcją polityczną w pewnych sprawach, a nie zgadza się w innej, w demokracji pośredniej nie będzie dobrze reprezentowany. W demokracji bezpośredniej ma on możliwość głosować w każdej sprawie według własnego uznania, niezależnie od stanowiska partii politycznych.
- Wyborcy mogą podjąć decyzję w konkretnej sprawie wbrew woli establishmentu politycznego.
- Wyborcy są odporni na różnego typu naciski, korupcję i inne czynniki, które powodują podejmowanie decyzji wbrew woli wyborców w przypadku demokracji pośredniej.
- Wyborcy mogą wykazywać większą inicjatywę w zarządzaniu państwem, mogą na przykład ustalać temat głosowania (np. w referendum wstępnym).

[10]Lars P. Feld. The Political Economy of Direct Legislation: Direct Democracy and Local Decision-Making. „Economic Policy”. 0 (33), ss. 329-363 (2001) (ang.).

Literatura

- Baur, Arthur. Szwajcarski Fenomen (1992). „Wiedza Powszechna”, Warszawa.
- Frey, Bruno S./Stutzer, Alois. Direct Democracy: Designing a Living Constitution (2003). Institute for Empirical Research in Economics, Working Paper No. 167. (dostępna w PDF) (13.11.2009)
- Śpiewak, Paweł. Demokracja Partycypacyjna (3/1997), „Wiedza i Życie” (13.11.2009)
- Kaufman B./ Büchi, R./ Braun, N. Guidebook to Direct Democracy: in Switzerland and beyond (2008). IRI Europe. Bern (dostępna w PDF online (13.11.2009))
- Uziębło, Piotr. „Demokracja partycypacyjna. Wprowadzenie”, Gdańsk 2009, Centrum Badań Społecznych. (dostępna online) (13.11.2009)
- Roman Przybylak / 2010/ O obrotach, http://issuu.com/o_obrotach/docs/o_obrotach

Linki zewnętrzne

- Demokracja bezpośrednia i semibezpośrednia
- Demokracja bezpośrednia – Stowarzyszenie „Więcej Demokracji”

Efekty stosowania demokracji bezpośredniej

- Im większe zastosowanie mają elementy demokracji bezpośredniej tym większe jest tzw. „zadowolenie z życia” (niem. Lebenszufriedenheit; ang. life-satisfaction). Efekt ten ma bardzo wysoki poziom istotności statystycznej (ang. statistically significant) i ma porównywalny wpływ na „zadowolenie z życia”, co wzrost dochodów³. Z większego zadowolenia z życia wraz ze wzrostem partycypacji korzystają w równym stopniu wszyscy obywatele bez względu na wysokość dochodów, wykształcenie i płeć⁴
- Dochód na głowę w jednostkach terytorialnych o „silniejszej” demokracji bezpośredniej jest znacznie wyższy aniżeli w jednostkach terytorialnych o stosunkowo mniej rozwiniętych możliwościach współdecydowania (demokracji bezpośredniej)⁵
- Wydatki i przychody jednostek terytorialnych, w których zastosowanie ma demokracja bezpośrednia są niższe⁶
- Im więcej demokracji bezpośredniej tym niższe są koszty sektora publicznego^{7,8,9}
- Zwiększa się skuteczność administracji publicznej (ang. „higher government efficiency”)¹⁰

³ Bruno S. Frey: *Glück. Die Sicht der Ökonomie*. Zürich/Chur: Rüegger Verlag, 2010, s. 86.

⁴ Bruno S. Frey: *Glück. Die Sicht der Ökonomie*. Zürich/Chur: Rüegger Verlag, 2010, s. 88.

⁵ 5,0 5,1 5,2 5,3 5,4 5,5 Bruno S. Frey: *Glück. Die Sicht der Ökonomie*. Zürich/Chur: Rüegger Verlag, 2010, s. 89.

⁶ 5,0 5,1 5,2 5,3 5,4 5,5 Bruno S. Frey: *Glück. Die Sicht der Ökonomie*. Zürich/Chur: Rüegger Verlag, 2010, s. 89.

⁷ 5,0 5,1 5,2 5,3 5,4 5,5 Bruno S. Frey: *Glück. Die Sicht der Ökonomie*. Zürich/Chur: Rüegger Verlag, 2010, s. 89.

⁸ P. Feld, Justina A.V. Fischer, Gebhard Kirchgässner. The Effect of Direct Democracy on Income Redistribution: Evidence for Switzerland. „CESIFO WORKING PAPER”. NO. 1837 (October 2006) (ang.). [dostęp 19.08.2010].

⁹ 7,0 7,1 7,2 7,3 Lorenz Blume, Jens Müller, Stefan Voigt. The Economic Effects of Direct Democracy - a first global assessment. „CESIFO WORKING PAPER”. NO. 2149 (November 2007) (ang.). [dostęp 13.09.2010].

¹⁰ 7,0 7,1 7,2 7,3 Lorenz Blume, Jens Müller, Stefan Voigt. The Economic Effects of Direct Democracy - a first global assessment. „CESIFO WORKING PAPER”. NO. 2149 (November 2007) (ang.). [dostęp 13.09.2010].

- Zmniejsza się poziom długu publicznego (deficyt budżetowy maleje)¹¹
- Zmniejsza się korupcja¹²
- Wydatki publiczne na edukację na głowę mieszkańca są wyższe, jeśli możliwe jest przeprowadzanie referendów¹³
- Ceny gruntów są wyższe, ponieważ ludzie wolą mieszkać i pracować w gminach o wyższym wskaźniku demokracji bezpośredniej¹⁴
- W demokracji bezpośredniej ludzie chętniej płacą podatki, aniżeli w demokracji reprezentatywnej (mniejsza jest skala zjawiska uchylania się od płacenia podatków)^{15,16,17}
- Podatki są niższe w jednostkach terytorialnych o rozwiniętej demokracji bezpośredniej^{10,18,19}.

Narzędzia demokracji bezpośredniej

Referendum

- Referenda -podział ze względu na moc prawną wyniku

¹¹ 7,0 7,1 7,2 7,3 Lorenz Blume, Jens Müller, Stefan Voigt. The Economic Effects of Direct Democracy - a first global assessment. „CESIFO WORKING PAPER”. NO. 2149 (November 2007) (ang.). [dostęp 13.09.2010].

¹² 7,0 7,1 7,2 7,3 Lorenz Blume, Jens Müller, Stefan Voigt. The Economic Effects of Direct Democracy - a first global assessment. „CESIFO WORKING PAPER”. NO. 2149 (November 2007) (ang.). [dostęp 13.09.2010].

¹³ 5,0 5,1 5,2 5,3 5,4 5,5 Bruno S. Frey: *Glück. Die Sicht der Ökonomie*. Zürich/Chur: Rüegger Verlag, 2010, s. 89.

¹⁴ 5,0 5,1 5,2 5,3 5,4 5,5 Bruno S. Frey: *Glück. Die Sicht der Ökonomie*. Zürich/Chur: Rüegger Verlag, 2010, s. 89.

¹⁵ 5,0 5,1 5,2 5,3 5,4 5,5 Bruno S. Frey: *Glück. Die Sicht der Ökonomie*. Zürich/Chur: Rüegger Verlag, 2010, s. 89.

¹⁶ Theo Schiller: *Direkte Demokratie. Forschung und Perspektiven*. Wiesbaden: Westdeutscher Verlag, 2002, s. 97.

¹⁷ Bruno, S. Frey. Constitution for Knaves Crowds Out Civic Virtues. „Economic Journal”. 107, ss. 1043-1053 (1997) (ang.).

¹⁸ John G. Matsuaka. Fiscal Effects of the Voter Initiative: Evidence from the Last 30 Years. „Journal of Political Economy”. 103 (2), ss. 587-623 (1995) (ang.).

¹⁹ John G. Matsuaka. For the Many or the Few. How the Initiative Process Changes American Government. „Book manuscript, University of Southern California, Los Angeles” (2003) (ang.).

- referendum konstytucyjne (stanowiące) - decyzja jest wiążąca;
- referendum konsultatywne (opiniodawcze) - zasięganie opinii.
- Referenda -podział ze względu na zobowiązanie władz do organizacji
  - referendum obligatoryjne - trzeba przeprowadzić;
  - referendum fakultatywne - można przeprowadzić.
- Referenda -podział ze względu na sposób sformułowania pytania
  - referendum aprobatywne (afirmatywne) - przyjęcie;
  - referendum derogacyjne - odrzucenie.
- Referenda -podział ze względu na zasięg terytorialny
  - referendum ogólnokrajowe - na terytorium całego kraju;
  - referendum lokalne - na wybranym terytorium (w Polsce - województwo, powiat, gmina).

Plebiscyt

Inną formą demokracji bezpośredniej jest plebiscyt. Rozstrzyga on kwestie o charakterze kompleksowym, głosujący biorą pod uwagę całokształt warunków (np. przynależność terytorium do danego państwa, a tym samym ustroju).

Inicjatywa ludowa

Istnieje również możliwość zgłoszenia inicjatywy ustawodawczej lub weta obywatelskiego. Obywatele mogą w ten sposób inicjować tworzenie aktów prawnych lub ich odrzucenie. Określona liczba obywateli (w Polsce sto tysięcy osób mających czynne prawo wyborcze w wyborach parlamentarnych) może przedłożyć konkretną propozycję lub tylko założenia.

Głosowanie przez internet

Wynalazek internetu pozwala na tworzenie systemów zarządzania państwem i samorządem w oparciu o demokrację bezpośrednią. System ten może stać się podstawą przyszłych systemów politycznych.